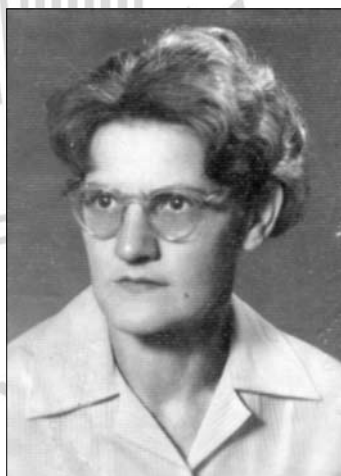

DOI: <http://dx.doi.org/10.30747/bfgez.66.2016.07>

Dnia 14 VI 2016 zmarła w Łodzi por. **Zuzanna Margiel** z d. Biała, ps. Romana, w czasie II wojny światowej referentka łączności Wojskowej Służby Kobiet (WSK) Inspektoratu AK Bydgoszcz.

Urodziła się 14 IX 1915 r. w Sewerynowce k. Kamieńca Podolskiego na Ukrainie w rodzinie Ludwika, księgowego i Anny z d. Lachowicz. Rodzina do Polski przybyła w 1920 r. i zamieszkała w Bydgoszczy, po wcześniejszym półtorarocznym pobycie w Łodzi. W Bydgoszczy Zuzanna uczęszczała do Żeńskiego Katolickiego Gimnazjum Humanistycznego i po zdaniu matury w 1935 r.

podjęła studia na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie na Wydziale Wychowania Fizycznego, zakończone uzyskaniem dyplomu magistra wych. fiz. w 1939 r. W gimnazjum należała do Przysposobienia Wojskowego Kobiet do Obrony Kraju, a w 1932 r. ukończyła kurs wyszkolenia ogólnowojskowego. Posiadała także Państwową Odznakę Sportową.

W 1939 r. rodzina została wysiedlona z własnego domu przy ul. Siełanka na ul. Garbary. Zuzanna od 1941 r. do końca okupacji pracowała jako robotnica przymusowa początkowo przy przetaczaniu wagonów, a następnie na poczcie przy stacji kolejowej w Bydgoszczy, m.in. w pacz-

karni, skąd na skutek donosu Niemki została przeniesiona do sortowni listów.

Do konspiracji została zwerbowała i zaprzysiężona w 1943 r. przez Helenę Szajkowską „Teklę”, wówczas referentkę WSK Inspektoratu AK Bydgoszcz, a następnie szefa WSK Podokręgu Północno-Zachodniego Okręgu Pomorskiego AK. Przyjęła pseudonim „Romana”. Początkowo pełniła funkcję łączniczki i kurierki „Tekli”, a następnie referentki łączności WSK w sztabie Inspektoratu AK Bydgoszcz. Z H. Szajkowską kontaktowała się w mieszkaniu przy ul. Czerwonego Krzyża. Kierowała grupą łączniczek. Sama również wyjeżdżała, z pocztą konspiracyjną ukrytą najczęściej w pudełkach do leków, m.in. do Torunia. W piwnicy gromadziła żywność, którą członkinie WSK kupowały na kartki dostarczane przez oddziały partyzanckie AK, operujące w Borach Tucholskich. Zdobytą żywność rozdzielala między rodziny aresztowanych i uwięzionych w obozach. Paczki do obozów wysyłała także po przeniesieniu jej z paczkarni do działu sortowania listów.

Mieszkanie rodziny Białych w Bydgoszczy stanowiło ważny punkt kontaktowy. Do konspiracji należała siostra Zuzanny - Maria Justyna Biała „Magda”, organizatorka służby sanitarnej WSK w Bydgoszczy, a od lata 1944 r. referentka WSK Inspektoratu AK Bydgoszcz. Brat, Leszek Kazimierz Biały, ps. Jakub, służył w AK od 1942 r., był szefem łączności Inspektoratu AK Bydgoszcz, a następnie szefem łączności w Sztabie Okręgu AK Pomorze. 28 II 1945 r. został aresztowany, a 3 marca tegoż roku, podczas przesłuchań w budynku WUBP w Bydgoszczy przy ul. Markwarta 4, zamordowany.

Zuzanna w sierpniu 1945 r. została aresztowana przez UBP i kilka miesięcy przebywała w więzieniu w Gdańsku wraz z przebywającymi tam członkami Pomorskiej Delegatury Sił Zbrojnych na Kraj.

Po wojnie pracowała w szkole jako nauczyciel wychowania fizycznego. W 1947 r. wyjechała do Łodzi. Zatrudniono ją w Ośrodku Szkolenia Zawodowego, a od 1964 r. do przejścia na emeryturę w 1976 r. pracowała w Wydziale Kultury Fizycznej Wojewódzkiej Rady Narodowej w Łodzi.

Za służbę w AK została odznaczona m.in. Krzyżem Walecznych, Medalem Wojska i Krzyżem AK.

Elżbieta Skerska